

**Եվրոպական
պայմանագրերի ժողովածու
- No. 164**

Conseil de l'Europe, septembre 2020

Կենսաբանության և բժշկության նվաճումների կիրառման առնչությամբ մարդու իրավունքների և արժանապատվության պաշտպանության մասին կոնվենցիա. Մարդու իրավունքների և կենսաբժշկության մասին կոնվենցիա¹

Օվյերո, 4 ապրիլի 1997թ.

Նախաբան

Սույն կոնվենցիան ստորագրող Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները, այլ պետությունները և Եվրոպական համայնքը՝

Նկատի ունենալով 1948 թվականի դեկտեմբերի 10-ին հռչակված Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեայի կողմից ընդունված Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը.

1 Եվրոպական Միության մասին պայմանագիրը և Եվրոպական համայնք հիմնելու մասին պայմանագիրը փոփոխող՝ 2009 թվականի դեկտեմբերի 1-ին ուժի մեջ մտած Լիսաբոնի պայմանագիր: Որպես հետևանք՝ այդ ամսաթվից Եվրոպական տնտեսական համայնքի ցանկացած հիշատակում վերաբերվում է Եվրոպական Միությանը:

Նկատի ունենալով 1950 թվականի Նոյեմբերի 4-ի Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիան.

Նկատի ունենալով 1961 թվականի հոկտեմբերի 18-ի Եվրոպական սոցիալական խարտիան.

Նկատի ունենալով 1966 թվականի դեկտեմբերի 16-ի Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների մասին միջազգային կոնվենցիան.

Նկատի ունենալով 1981 թվականի հունվարի 28-ի Անճանկան տվյալների ավտոմատացված մշակման դեպքում անհատների պաշտպանության մասին կոնվենցիան.

Նկատի ունենալով 1989 թվականի Նոյեմբերի 20-ի Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան.

Հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև ավելի մեծ միություն ապահովելն է, իսկ այդ նպատակին հետամուտ լինելու մեթոդներից մեկը մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պահպանումը և հետագա իրագործումն է.

Գիտակցելով կենսաբանության և բժշկության ոլորտներում արագացված զարգացումները.

Վստահ լինելով մարդ արարածի՝ որպես անհատի և մարդկային ցեղի անդամի նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքի անհրաժեշտության հարցում և գիտակցելով մարդ արարածի արժանապատվությունն ապահովելու կարևորությունը.

Գիտակցելով, որ կենսաբանության և բժշկության ոչ ճիշտ օգտագործումը կարող է հանգեցնել մարդու արժանապատվությունը վտանգող գործողությունների.

Վերահաստատելով, որ կենսաբանության և բժշկության ոլորտներում առաջընթացը պետք է կիրառվի հոգուտ ներկա և ապագա սերունդների.

Կարևորելով միջազգային համագործակցության անհրաժեշտությունը, որը կենսաբանության և բժշկության

Նվաճումների օգուտները հասանելի կդարձնի համայն մարդկության համար.

Գիտակցելով կենսաբանության և բժշկության կիրառման արդյունքում առաջացող հարցերի հանրային քննարկումը խթանելու և տրվող պատասխանների կարևորությունը.

Ցանկանալով հիշեցնել հասարակության բոլոր անդամներին իրենց իրավունքները և պարտականությունները.

Հաշվի առնելով այս ոլորտում խորհրդարանական վեհաժողովի կատարած աշխատանքը, այդ թվում՝ Կենսաէթիկայի մասին կոնվենցիա մշակելու վերաբերյալ 1160 (1991) հանձնարարականը.

Վճռական լինելով ձեռնարկել կենսաբանության և բժշկության կիրառման առնչությամբ մարդու արժանապատվությունը և անհատի հիմնարար իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանելու համար անհրաժեշտ բոլոր միջոցները,

Համաձայնեցին հետևյալի վերաբերյալ՝

Գլուխ I – Ընդհանուր դրույթներ

Հոդված 1 – Նպատակ և առարկա

Սույն Կոնվենցիայի Կողմերը պաշտպանում են մարդու արժանապատվությունը և ինքնությունը, առանց խտրականության երաշխավորում յուրաքանչյուրի անձնական անձեռնմխելիության և այլ իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների պաշտպանությունը կենսաբանության և բժշկության նվաճումների կիրառման ոլորտում:

Յուրաքանչյուր Կողմ իր ներպետական օրենսդրությամբ նախատեսում է սույն Կոնվենցիայի դրույթները կյանքի կոչելու համար անհրաժեշտ միջոցներ:

Հոդված 2 – Մարդու գերակայություն

Մարդու շահերն ու բարեկեցությունը գերակա են հասարակության կամ գիտության շահերի նկատմամբ:

Յոթրվաձ 3 – Առողջապահական ծառայությունների հավասար մատչելիություն

Կողմերը, հաշվի առնելով առողջապահական կարիքները և հասանելի ռեսուրսները, անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկում իրենց իրավագորության տարածքում պատշաձ որակի առողջապահական ծառայությունների հավասար մատչելիության ապահովման համար:

Յոթրվաձ 4 – Մասնագիտական չափանիշներ

Բժշկական բոլոր միջամտությունները, այդ թվում՝ հետազոտությունը, պետք է իրականացվեն վերաբերելի մասնագիտական պարտավորություններին և չափանիշներին համապատասխան:

Գլուխ II – Համաձայնություն

Յոթրվաձ 5 – Ընդհանուր կանոն

Բժշկական ցանկացած միջամտություն հնարավոր է միայն շահագրգիռ անձի ազատ և գիտակցված համաձայնությամբ: Անձը նախապես պետք է ստանա պատշաձ տեղեկատվություն միջամտության նպատակի և բնույթի, ինչպես նաև հետևանքների և վտանգների մասին:

Շահագրգիռ անձը կարող է ցանկացած պահի հրաժարվել իր տված համաձայնությունից:

Յոթրվաձ 6 – Համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձանց պաշտպանություն

- 1 Հաշվի առնելով 17-րդ և 20-րդ հոդվածները՝ համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձի դեպքում միջամտությունը հնարավոր է բացառապես նրա անմիջական շահից ելնելով:

- 2 Երբ, օրենքի համաձայն, անչափահաս անձը չունի միջամտությանը համաձայնություն տալու կարողություն, այդ միջամտությունը կարող է իրականացվել միայն նրա ներկայացուցչի կամ օրենքով նախատեսված անձի կամ մարմնի թույլտվությամբ:

Անչափահասի կարծիքը դիտարկվում է որպես որոշիչ գործոն, որն ավելի կարևորվում է կախված նրա տարիքից և հասունության աստիճանից:

- 3 Երբ, օրենքի համաձայն, անգործունակ ճանաչված չափահաս անձը հոգեկան առողջության, հիվանդության կամ նման այլ պատճառներով չի կարող միջամտության առկայությամբ հայտնել իր համաձայնությունը, ապա այդ միջամտությունը կարող է իրականացվել միայն նրա օրինական ներկայացուցչի կամ օրենքով նախատեսված անձի կամ մարմնի թույլտվությամբ:

Շահագրգիռ անձը, հնարավորության սահմաններում, մասնակցում է թույլտվություն տալու ընթացակարգին:

- 4 Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերում նշված ներկայացուցչին, իշխանության մարմնին, անձին կամ հաստատությանը նույն պայմաններով տրամադրվում են 5-րդ հոդվածով նախատեսված տեղեկությունները:
- 5 Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերում նախատեսված թույլտվությունը շահագրգիռ անձի շահերից ելնելով կարող է ցանկացած պահի հետ կանչվել:

Յոթերորդ 7 – Հոգեկան խանգարումներ ունեցող անձանց պաշտպանություն

Օրենքով նախատեսված պաշտպանության պայմանները, այդ թվում՝ վերահսկողության, հսկողության և բողոքարկման ընթացակարգերն ապահովելիս հոգեկան լուրջ խանգարում ունեցող անձը կարող է առանց իր համաձայնության ենթարկվել հոգեկան խանգարումը բուժելու նպատակ հետապնդող միջամտության, միայն երբ նման բուժման

բացակայությունն այդ անձի առողջությանը կարող է հասցնել լուրջ վնաս:

Չոդված 8 – Արտակարգ իրավիճակ

Եթե արտակարգ իրավիճակի հետևանքով հնարավոր չէ ստանալ պատշաճ համաձայնությունը՝ շահագրգիռ անձի առողջության շահերից ելնելով ցանկացած անհրաժեշտ բժշկական միջամտություն կարող է իրականացվել առանց հետաձգման:

Չոդված 9 – Նախապես հայտնած ցանկություններ

Բժշկական միջամտության վերաբերյալ պացիենտի նախապես հայտնած ցանկությունները հաշվի են առնվում, եթե միջամտության պահին նա ի վիճակի չէ հայտնել իր ցանկությունը:

Գլուխ III – Մասնավոր կյանք և տեղեկատվության իրավունք

Չոդված 10 – Մասնավոր կյանք և գաղտնիության իրավունք

- 1 Յուրաքանչյուր ոք ունի իր մասնավոր կյանքի, այդ թվում՝ իր առողջության վերաբերյալ տեղեկատվության հանդեպ հարգանքի իրավունք:
- 2 Յուրաքանչյուր ոք ունի իր առողջության մասին հավաքված ցանկացած տեղեկատվությանը ծանոթանալու իրավունք: Այնուամենայնիվ, անհատների տեղեկացված չլինելու ցանկությունները ևս պետք է հաշվի առնվեն:
- 3 Բացառիկ դեպքերում ելնելով պացիենտի շահերից, օրենքով կարող են սահմանվել 2-րդ

կետով նախատեսված իրավունքներն իրացնելու սահմանափակումներ:

Գլուխ IV – Մարդկային գենոմ

Յոդված 11 – Խտրականության բացառում

Անձի հանդեպ գենետիկական ժառանգության հիմքով խտրականության բոլոր ձևերն արգելվում են:

Յոդված 12 – Կանխորոշիչ գենետիկական թեստեր

Գենետիկական հիվանդությանը կամ հիվանդության համար պատասխանատու գենը կրող սուբյեկտին նույնականացնելուն կամ հիվանդության հանդեպ գենետիկական նախատրամադրվածությունը կամ ընկալունակությունը հայտնաբերելուն ուղղված կանխորոշիչ թեստեր կարող են իրականացվել միայն բժշկական կամ բժշկության հետ կապված գիտական նպատակներով և պատշաճ գենետիկական խորհրդատվության պայմաններում:

Յոդված 13 – Միջամտություններ մարդու գենոմին

Մարդու գենոմի փոփոխությանն ուղղված միջամտություն կարող է իրականացվել միայն կանխարգելման, ախտորոշման կամ թերապևտիկ նպատակներով և միայն այն դեպքում, եթե այն նպատակ չունի որևէ փոփոխության ենթարկել տվյալ մարդու ժառանգների գենոմը:

Յոդված 14 – Սեռի ընտրության արգելք

Արգելվում է օգտագործել վերարտադրողական օժանդակ բժշկական տեխնոլոգիաները երեխայի ապագա սեռն ընտրելու նպատակով, բացառությամբ սեռով պայմանավորված ժառանգական ծանր հիվանդությունից խուսափելու դեպքերի:

Գլուխ V – Գիտական հետազոտություններ

Յոթված 15 – Ընդհանուր կանոն

Կենսաբանության և բժշկության ոլորտի գիտական հետազոտությունն իրականացվում է ազատ՝ պահպանելով սույն Կոնվենցիայով և իրավական այլ ակտերով նախատեսված մարդու պաշտպանությունն ապահովող պահանջները:

Յոթված 16 – Հետազոտության ենթակա անձանց պաշտպանություն

Մարդու հետազոտությունը կարող է իրականացվել միայն հետևյալ բոլոր պայմանների պահպանման դեպքում՝

- i մարդու նկատմամբ իրականացվող հետազոտությունը չունի համադրելի արդյունավետություն ունեցող այլընտրանք.
- ii անձին սպառնացող հնարավոր վտանգները համաչափ են հետազոտության հնարավոր օգուտներին.
- iii իրավասու մարմինը հաստատել է հետազոտական ծրագիրը՝ դրա գիտական արժեքի, այդ թվում՝ հետազոտության նպատակի կարևորության գնահատման անկախ փորձաքննությունից և էթիկական ընդունելիության բազմաառարկայական ուսումնասիրությունից հետո.
- iv հետազոտության ենթարկվող անձինք տեղեկացվել են իրենց իրավունքների և պաշտպանության համար օրենքով նախատեսված երաշխիքների մասին.
- v բացահայտ և հստակ կերպով տրվել է 5-րդ հոդվածով նախատեսված համաձայնությունը, որը փաստաթղթավորվել է: Համաձայնությունը կարող է ցանկացած պահի առանց խոչընդոտների հետ կանչվել:

Յոդված 17 – Հետազոտությանը համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձանց պաշտպանություն

- 1 5-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձի նկատմամբ՝ հետազոտություն կարող է իրականացվել միայն հետևյալ բոլոր պայմանների պահպանման դեպքում՝
 - i պահպանված են 16-րդ հոդվածի i և iv մասերի պահանջները.
 - ii հետազոտության արդյունքները կարող են իրական և ուղղակի դրական ազդեցություն ունենալ նրա առողջության վրա.
 - iii համադրելի արդյունավետության հետազոտություն հնարավոր չէ կատարել համաձայնություն տալու ունակ անձանց վրա.
 - iv կոնկրետ և գրավոր կերպով տրվել է 6-րդ հոդվածով նախատեսված անհրաժեշտ թույլտվությունը. և
 - v շահագրգիռ անձը չի առարկում:
- 2 Բացառիկ և օրենքով սահմանված պաշտպանության պայմանների առկայության դեպքերում, եթե հետազոտությունը շահագրգիռ անձի առողջության համար հնարավոր անմիջական օգուտներ պարունակող արդյունքներ չի կարող տալ, ապա նման հետազոտության թույլտվություն կարող է տրվել, եթե պահպանված են վերոնշյալ 1-ին մասի i, iii, iv և v կետերում նշված և հետևյալ լրացուցիչ պայմանները՝
 - i հետազոտության նպատակն է անհատի վիճակի, հիվանդության կամ խանգարման մասին գիտական ընկալման էական խորացման միջոցով, ի վերջո, ստանալ արդյունքներ, որոնք կարող են դրականորեն

ազդել շահագրգիռ անձի առողջության կամ նույն տարիքային խմբի կամ նույն հիվանդությունը կամ խանգարումն ունեցող կամ նույն վիճակում գտնվող այլ անձանց վրա.

- ii հետազոտությունը նվազագույն վտանգներ է պարունակում և նվազագույն բեռ է առաջացնում շահագրգիռ անձի համար:

Չոդված 18 – Էմբրիոնների *in vitro* հետազոտություն

- 1 Եթե օրենքը թույլատրում է Էմբրիոնների *in vitro* հետազոտություն, ապա այն պետք է երաշխավորի Էմբրիոնի համարժեք պաշտպանությունը:
- 2 Արգելվում է հետազոտական նպատակներով ստեղծել մարդու Էմբրիոն:

Գլուխ VI – Փոխպատվաստման նպատակներով կենդանի դոնորներից օրգաններ և հյուսվածքներ վերցնել

Չոդված 19 – Ընդհանուր կանոն

- 1 Կենդանի անձից փոխպատվաստման նպատակներով օրգաններ կամ հյուսվածքներ կարելի է վերցնել բացառապես ստացողի բուժման համար, և եթե պիտանի օրգան կամ հյուսվածք հնարավոր չէ վերցնել մահացած անձից և չկա համադրելի արդյունավետություն ունեցող բուժման այլընտրանքային տարբերակ:
- 2 5-րդ հոդվածով նախատեսված անհրաժեշտ համաձայնությունը պետք է տրվի գրավոր կամ պոչտոնական մարմնի ներկայությամբ հստակ և բացահայտ կերպով:

Յոդված 20 – Օրգան վերցնելու համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձանց պաշտպանություն

- 1 Արգելվում է օրգան կամ հյուսվածք վերցնել անձից, ով չի կարող տալ 5-րդ հոդվածով նախատեսված անհրաժեշտ համաձայնությունը:
- 2 Բացառիկ և օրենքով սահմանված պաշտպանության պայմանների առկայության դեպքերում, համաձայնություն տալու կարողություն չունեցող անձից թույլատրվում է վերցնել ռեգեներատիվ հյուսվածք, եթե պահպանված են հետևյալ պայմանները՝
 - i չկա համաձայնություն տալու կարողություն ունեցող համապատասխան դոնոր.
 - ii ստացողը դոնորի եղբայրը կամ քույրն է.
 - iii նվիրատվությունը պետք է ունենա ստացողի կյանքը փրկելու հավանականություն.
 - iv հստակ և գրավոր կերպով տրվել է 6-րդ հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված թույլտվությունը՝ օրենքի պահանջներին համապատասխան և իրավասու մարմնի համաձայնությամբ.
 - v պոտենցիալ դոնորը չի առարկում:

Գլուխ VII – Ֆինանսական շահի արգելք և մարդու մարմնի մասի տնօրինում

Յոդված 21 – Ֆինանսական շահի արգելք

Մարդու մարմինը և դրա մասերը՝ որպես այդպիսին, չպետք է համարվեն ֆինանսական շահի աղբյուր:

Յոդված 22 – Մարդու մարմնից վերցված մասի տնօրինում

Եթե միջամտության արդյունքում վերցվում է մարդու մարմնի ցանկացած մաս, այն կարող է պահվել և օգտագործվել

սկզբնական նպատակից տարբերվող այլ նպատակով միայն այն դեպքում, եթե դա արվել է տեղեկատվության և համաձայնեցման պատշաճ ընթացակարգերի պահպանմամբ:

Գլուխ VIII – Կոնվենցիայի դրույթների խախտումներ

Չոդված 23 – Իրավունքների կամ սկզբունքների խախտում

Կոնվենցիայով սահմանված իրավունքների և սկզբունքների խախտումները կանխելու կամ դադարեցնելու համար ծանուցում ստանալուց հետո հնարավորինս սեղմ ժամկետում Կողմերն ապահովում են պատշաճ դատական պաշտպանություն:

Չոդված 24 – Չարդարացված վնասի փոխհատուցում

Միջամտության արդյունքում ոչ արդարացի վնաս կրած անձն իրավունք ունի օրենքով սահմանված պայմաններով և կարգով ստանալ արդարացի փոխհատուցում:

Չոդված 25 – Պատժամիջոցներ

Կոնվենցիայի սահմանած դրույթները խախտելու համար Կողմերը սահմանում են պատշաճ պատժամիջոցներ:

Գլուխ IX – Կոնվենցիայի և այլ դրույթների միջև փոխհարաբերությունը

Չոդված 26 – Իրավունքների իրականացման սահմանափակումներ

1 Սույն Կոնվենցիայով նախատեսված իրավունքների և պաշտպանության պայմանների

Նկատմամբ կարող են կիրառվել միայն այնպիսի սահմանափակումներ, որոնք սահմանված են օրենքով և ժողովրդավարական հասարակությունում անհրաժեշտ են հանրային անվտանգության շահերից ելնելով, հանցագործությունները նախականիսելու, հանրային առողջությունը կամ ուրիշների իրավունքները և ազատությունները պաշտպանելու համար:

2. Նախորդ մասում նախատեսված սահմանափակումները չեն կարող կիրառվել 11-րդ, 13-րդ, 14-րդ, 16-րդ, 17-րդ, 19-րդ, 20-րդ և 21-րդ հոդվածների նկատմամբ:

Յոթված 27 – Ավելի լայն պաշտպանություն

Սույն Կոնվենցիայի դրույթները չեն մեկնաբանվում որպես Կողմերի՝ կենսաբանության և բժշկության նվաճումների կիրառման ամենաբարձր սույն Կոնվենցիայով սահմանված պաշտպանության միջոցներից ավելի լայն միջոցներ կիրառելու հնարավորությունը սահմանափակող կամ այլ ազդեցություն ունեցող:

Գլուխ X – Հանրային քննարկում

Յոթված 28 – Հանրային քննարկում

Սույն Կոնվենցիայի կողմերը հետևում են, որ կենսաբանության և բժշկության նվաճումների հետ կապված հիմնարար հարցերը դառնան հանրային լայն քննարկման առարկա, մասնավորապես համապատասխան բժշկական, սոցիալական, տնտեսական, էթիկական և իրավական հետևանքների հաշվառմամբ, իսկ դրանց հնարավոր կիրառումը դառնա պատշաճ խորհրդակցության առարկա:

Գլուխ XI – Կոնվենցիայի մեկնաբանություն և հետագա կիրառում

Հոդված 29 – Կոնվենցիայի մեկնաբանություն

Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանը՝ հղում չկատարելով դատական վարույթում գտնվող որևէ կոնկրետ գործի, կարող է տրամադրել սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանությանն առնչվող խորհրդատվական կարծիքներ՝

- Կողմի կառավարության խնդրանքով՝ մյուս Կողմերին տեղյակ պահելուց հետո.
- 32-րդ հոդվածի համաձայն սույն Կոնվենցիայի Կողմերի ներկայացուցիչներից կազմված Կոմիտեի՝ քվեարկությանը մասնակցած անդամների ձայների երկու երրորդի խնդրանքով:

Հոդված 30 – Կոնվենցիայի կիրառման մասին զեկույցներ

Կոնվենցիայի Կողմ հանդիսացող պետությունը Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարի խնդրանքը ստանալուց հետո ներկայացնում է բացատրություն այն մասին՝ ինչպես է ներպետական օրենսդրության շրջանակներում ապահովվում Կոնվենցիայի բոլոր դրույթների արդյունավետ կիրառումը:

Գլուխ XII – Արձանագրություններ

Հոդված 31 – Արձանագրություններ

Սույն Կոնվենցիայի սկզբունքները կոնկրետ ոլորտներում զարգացնելու նպատակով 32-րդ հոդվածի համաձայն կարող են մշակվել արձանագրություններ:

Արձանագրությունները բաց են Կոնվենցիան ստորագրած Կողմերի համար: Դրանք ենթակա են վավերացման,

ընդունման կամ հաստատման: Ստորագրող կողմը չի կարող վավերացնել, ընդունել կամ հաստատել կրճանագրություններն առանց նախապես կամ միաժամանակ վավերացնելու, ընդունելու կամ հաստատելու Կոնվենցիան:

Գլուխ XIII – Կոնվենցիայի փոփոխություններ

Յոդված 32 – Կոնվենցիայի փոփոխություններ

- 1 Սույն և 29-րդ հոդվածներով Կոմիտեին վերապահված լիազորություններն իրականացնում է Կենսաէթիկայի հարցերով ղեկավար կոմիտեն (CDBI) կամ այդ նպատակով Նախարարների կոմիտեի կողմից նշանակված այլ կոմիտե:
- 2 Չսահմանափակելով 29-րդ հոդվածի դրույթների կիրառելիությունը, Եվրոպայի խորհրդի բոլոր անդամ պետությունները, ինչպես նաև սույն Կոնվենցիայի բոլոր Կողմերը, որոնք Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություն չեն, կարող են ներկայացված լինել Կոմիտեում և ունենալ մեկ քվեի իրավունք, երբ Կոմիտեն իրականացնում է սույն Կոնվենցիայով իրեն վերապահված լիազորությունները:
- 3 33-րդ հոդվածում նշված պետությունները կամ 34-րդ հոդվածի համաձայն Կոնվենցիային միանալու հրավեր ստացած պետությունը, որը Կոնվենցիայի Կողմ չէ, կարող է դիտորդի կարգավիճակով ներկայացված լինել Կոմիտեում: Եթե Եվրոպական համայնքը Կոմիտեի կողմ չէ, ապա այն կարող է ներկայանալ որպես դիտորդ:
- 4 Գիտական զարգացումներին հետևելու համար Կոմիտեն ոչ ուշ, քան Կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելուց հինգ տարի անց, իսկ հետագայում, Կոմիտեի սահմանած ժամանակամիջոցներով ուսումնասիրվում է սույն Կոնվենցիան:

- 5 Կողմերից յուրաքանչյուրի, Կոմիտեի կամ Նախարարների կոմիտեի՝ սույն Կոնվենցիայում փոփոխություն կամ լրացում կատարելու կամ Արձանագրություն ընդունելու կամ Արձանագրությունում փոփոխություն կամ լրացում կատարելու ցանկացած առաջարկի մասին տեղեկացվում է Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը, իսկ վերջինս իր հերթին այդ մասին տեղեկացնում է Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին, Եվրոպական համայնքին, բոլոր Ստորագրողներին, բոլոր Կողմերին, 33-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն սույն Կոնվենցիան ստորագրելու հրավեր ստացած բոլոր պետություններին և 34-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն Կոնվենցիային միանալու հրավեր ստացած բոլոր պետություններին:
- 6 Կոմիտեն 5-րդ մասի համաձայն Գլխավոր քարտուղարի փոխանցած առաջարկությունը քննության է առնում ոչ շուտ, քան այն ստանալուց երկու ամիս անց: Կոմիտեն քվեարկած անդամների ձայների երկու երրորդով ընդունված տեքստը փոխանցում է Նախարարների կոմիտեի հաստատմանը: Հաստատվելուց հետո տեքստը փոխանցվում է Կողմերի վավերացմանը, ընդունմանը կամ հաստատմանը:
- 7 Փոփոխությունները և լրացումները դրանք ընդունած Կողմերի համար ուժի մեջ են մտնում Գլխավոր քարտուղարի կողմից հինգ Կողմերի, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի առնվազն չորս անդամ պետությունների կողմից դրանք ընդունելու մասին ծանուցումը ստանալու օրվանից մեկ ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:
- Փոփոխությունները և լրացումները հաջորդիվ ընդունած ցանկացած Կողմի համար դրանք ուժի մեջ են մտնում Գլխավոր քարտուղարի կողմից տվյալ կողմի՝ դրանք ընդունելու մասին ծանուցումը ստանալու օրվանից մեկ ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Գլուխ XIV – Եզրափակիչ դրույթներ

Հոդված 33 – Ստորագրում, վավերացում և ուժի մեջ մտնել

- 1 Սույն Կոնվենցիան բաց է Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների, դրա մշակմանը մասնակցած ոչ անդամ պետությունների և Եվրոպական համայնքի ստորագրման համար:
- 2 Սույն Կոնվենցիան ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հաստատման: Վավերացման, ընդունման կամ հաստատման մասին փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին:
- 3 Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում հինգ պետությունների, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի առնվազն չորս անդամ պետությունների կողմից՝ սույն հոդվածի 2-րդ մասի պահանջներին համապատասխան Կոնվենցիայի պահանջները կատարելու պարտավորություն ստանձնելու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:
- 4 Ցանկացած Ստորագրողի համար, որը հաջորդիվ ստանձնել է Կոնվենցիայի պահանջները կատարելու պարտավորություն, այն ուժի մեջ է մտնում վավերացման, ընդունման կամ հաստատման փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 34 – Ոչ անդամ պետություններ

- 1 Կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելուց հետո Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեն Կողմերի հետ խորհրդակցելուց հետո կարող է հրավիրել Եվրոպայի խորհրդի անդամ չհանդիսացող ցանկացած պետության միանալ սույն Կոնվենցիային՝ Եվրոպայի խորհրդի Կանոնադրության 20-րդ հոդվածի “դ”

մասով նախատեսված մեծամասնության քվեով ընդունված որոշման հիման վրա և Նախարարների կոմիտեի նիստերին մասնակցելու իրավունք ունեցող՝ Պայմանավորվող պետությունների միաձայն քվեարկությամբ:

- 2 Միացող ցանկացած պետության դեպքում Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին Կոնվենցիային միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Յոթերորդ 35 – Տարածքային կիրառում

- 1 Ստորագրման կամ վավերացման, ընդունման կամ հաստատման փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու պահին ցանկացած Ստորագրող կարող է կոնկրետ Նշել այն տարածքը կամ տարածքները, որտեղ կիրառելի է սույն Կոնվենցիան: Ցանկացած այլ պետություն Կոնվենցիային միանալու իր փաստաթուղթն ի պահ հանձնելիս կարող է կազմել նույն հայտարարությունը:
- 2 Ավելի ուշ ցանկացած Կողմ Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրած իր հայտարարությամբ սույն Կոնվենցիայի կիրառման տարածքը կարող է ընդարձակել տվյալ հայտարարության մեջ Նշված այլ այնպիսի տարածքի վրա, որի միջազգային հարաբերությունների համար կրում է պատասխանատվություն կամ որի անունից հանդես գալու իրավասություն ունի: Նման տարածքի դեպքում Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում այդ հայտարարությունը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:
- 3 Նախորդող երկու մասերով կատարված ցանկացած հայտարարություն կարող է դրանում Նշված ցանկացած տարածքի դեպքում հետ կանչվել Գլխավոր քարտուղարին

հասցեագրված ծանուցման միջոցով: Հետ կանչումն ուժի մեջ է մտնում այդ ծանուցումը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 36 – Վերապահումներ

- 1 Ցանկացած պետություն կամ Եվրոպական համայնքը Կոնվենցիան ստորգրելու կամ վավերացնելու, ընդունելու, հաստատելու կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու պահին կարող է Կոնվենցիայի ցանկացած դրույթի առնչությամբ կատարել վերապահում, եթե այդ դրույթը հակասում է այդ պահին տվյալ պետության տարածքում գործող օրենսդրությանը: Սույն հոդվածով արգելվում են ընդհանուր բնույթի վերապահումները:
- 2 Սույն հոդվածով կատարված ցանկացած վերապահում պետք է պարունակի վերաբերելի օրենքի հակիրճ բովանդակությունը:
- 3 Ցանկացած Կողմ, որը տարածում է սույն Կոնվենցիայի կիրառումը 35-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված հայտարարության մեջ նշված տարածքի վրա, կարող է նախորդող մասերի դրույթներին համապատասխան վերապահումներ կայացնել տվյալ տարածքի վերաբերյալ:
- 4 Սույն հոդվածում նշված վերապահում կատարած ցանկացած Կողմ կարող է Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված հայտարարության միջոցով հետ կանչել այդ վերապահումը: Հետ կանչումն ուժի մեջ է մտնում այդ հայտարարությունը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 37 – Դեռնոսացիա (չեղյալ հայտարարել)

- 1 Ցանկացած Կողմ ցանկացած պահի կարող է դեռնոսացնել սույն Կոնվենցիան՝ այդ մասին Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով:
- 2 Նման դեռնոսացիան ուժի մեջ է մտնում այդ ծանուցումը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից երեք ամսվա ժամկետի ավարտին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 38 – Ծանուցումներ

Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին, Եվրոպական համայնքին, Ստորագրող ցանկացած պետության, ցանկացած Կողմի և որևէ այլ պետության, որին տրվել է սույն Կոնվենցիային միանալու հրավեր, ծանուցում է՝

- a որևէ ստորագրման մասին.
- b վավերացնելու, ընդունելու, հաստատելու կամ միանալու փաստաթուղթ ի պահ տալու մասին.
- c Կոնվենցիայի՝ 33-րդ և 34-րդ հոդվածների պահանջների համաձայն սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու ժամկետի մասին.
- d 32-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն ընդունված որևէ փոփոխության կամ Արձանագրության և նման փոփոխության կամ Արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ժամկետի մասին.
- e 35-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն կատարված որևէ հայտարարության մասին.
- f 36-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն կատարված որևէ վերապահման կամ վերապահումի հետ կանչման մասին.
- g սույն Կոնվենցիային առնչվող որևէ այլ ակտի, ծանուցման կամ հաղորդակցման մասին:

Ի վկայությունն որի՝ ներքոստորագրյալները, պատշաճ լիազորված լինելով՝ ստորագրել են սույն Կոնվենցիան:

Կատարված է 1997 թվականի ապրիլի 4-ին Օվյեդո քաղաքում (Աստուրիա) անգլերեն և ֆրանսերեն լեզուներով: ընդ որում՝ երկու տեքստերը հավասարազոր են, և դրանք մեկ օրինակով ի պահ են հանձնվում Եվրոպայի խորհրդի արխիվ: Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը վավերացված մեկական օրինակ է փոխանցում Եվրոպայի խորհրդի բոլոր անդամ պետություններին, Եվրոպական համայնքին, Կոնվենցիայի մշակմանը մասնակցած ոչ անդամ պետություններին և Կոնվենցիային միանալու հրավեր ստացած յուրաքանչյուր պետության:

